

Dostępność budynków i dróg publicznych

Podstawa prawna: ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 poz. 1186, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 poz. 1065), ustawa z dnia 21 marca 1985 o drogach publicznych (Dz. U. z 2018 poz. 2068, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 poz. 124, z późn. zm.).

Wyżej wymienione dokumenty dużo miejsca poświęcają zagadnieniu dostępności infrastruktury publicznej dla osób z niepełnosprawnościami. I tak:

- zgodnie z art.5, ust.1, p.4 Prawa Budowlanego, każdy obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi **należy**, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, **projektować i budować** w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, **zapewniając niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w tym osoby starsze.**
Należy ponadto zapewnić minimalny udział lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych, w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym.
Warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie, uwzględniające wymagania, o których mowa w art. 5 określa, w drodze rozporządzenia,
 - minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej dla budynków oraz związanych z nimi urządzeń;
 - właściwi ministrowie, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej - dla innych obiektów budowlanych.
- zgodnie z art.9, ust.1 Prawa Budowlanego, w przypadkach szczególnie uzasadnionych dopuszcza się odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, które to odstępstwo nie może jednak powodować - w stosunku do obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego - ograniczenia dostępności dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych.
- zgodnie z art. 34, ust. 3. p.2, **projekt budowlany** obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego **powinien zawierać opis dostępności dla osób niepełnosprawnych;**
- zgodnie z art. 36a, ust. 5, nieistotne odstępstwo od zatwierdzonego projektu budowlanego lub innych warunków pozwolenia na budowę nie wymaga uzyskania decyzji o zmianie pozwolenia na budowę i jest dopuszczalne, o ile nie dotyczy, m.in., zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne;
- zgodnie z art. 59a, obowiązkowa kontrola budowy, którą właściwy organ (tzn. powiatowy lub wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego) przeprowadza na wezwanie inwestora, obejmuje m.in. sprawdzenie - w stosunku do obiektu użyteczności publicznej i budynku mieszkalnego wielorodzinnego - zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w tym osoby starsze.

Ponadto - zgodnie z art. 29, ust.1, p.18 Prawa Budowlanego - **budowa pochylni przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych nie wymaga pozwolenia na budowę.**

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury szczegółowo określa warunki techniczne, jakim powinny

odpowiadać budynki oraz związane z nimi urządzenia - także pod kątem ich dostępności dla osób niepełnosprawnych. I tak:

Zgodnie z § 16, ust.1 tego rozporządzenia, do wejść do budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej powinny być doprowadzone **utwardzone dojścia** o szerokości minimalnej 1,5 m, przy czym co najmniej jedno dojście powinno zapewniać osobom niepełnosprawnym dostęp do całego budynku lub tych jego części, z których osoby te mogą korzystać. Wymaganie dostępności osób niepełnosprawnych, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy budynków na terenach zamkniętych, a także budynków w zakładach karnych, aresztach śledczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz budynków w zakładach pracy, nie będących zakładami pracy chronionej, z wyjątkiem budynków użyteczności publicznej.

Zgodnie z §18 cytowanego rozporządzenia, zagospodarowując działkę budowlaną, należy urządzić - stosownie do jej przeznaczenia i sposobu zabudowy - miejsca postojowe dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo, w tym również **miejsca postojowe dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne**. Liczbę i sposób urządzenia miejsc postojowych należy dostosować do wymagań ustalonych w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem potrzebnej liczby miejsc, z których korzystają osoby niepełnosprawne.

Zgodnie z §20 rozporządzenia, miejsca postojowe dla samochodów, z których korzystają wyłącznie osoby niepełnosprawne, mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 5 m od okien budynku mieszkalnego wielorodzinnego i zamieszkania zbiorowego oraz zbliżone bez żadnych ograniczeń do innych budynków. Miejsca te wymagają odpowiedniego oznakowania.

Zgodnie z §21, ust. 1, stanowiska postojowe dla samochodów osobowych powinny mieć co najmniej szerokość 2,3 m i długość 5 m, przy czym dla samochodów użytkowanych przez osoby niepełnosprawne szerokość stanowiska powinna wynosić co najmniej 3,6 m i długość 5 m, a w przypadku usytuowania wzdłuż jezdni - długość co najmniej 6 m i szerokość co najmniej 3,6 m, z możliwością jej ograniczenia do 2,3 m w przypadku zapewnienia możliwości korzystania z przylegającego dojścia lub ciągu pieszo-jezdnego.

Zgodnie z §22, ust. 4, **miejsca do gromadzenia odpadów stałych** przy budynkach wielorodzinnych powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych. Natomiast **komora wysypowa** w budynku powinna mieć drzwi o szerokości co najmniej 0,8 m, umieszczone w sposób umożliwiający dostęp tym osobom (§129).

Zgodnie z §40, ust. 1, w zespole budynków wielorodzinnych należy, stosownie do potrzeb użytkowych, przewidzieć **place zabaw dla dzieci i miejsca rekreacyjne** dostępne dla osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z §42, ust. 2, **furtki w ogrodzeniu** przy budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i budynkach użyteczności publicznej nie mogą utrudniać dostępu do nich osobom niepełnosprawnym poruszającym się na wózkach inwalidzkich.

Zgodnie z §54 i §55 rozporządzenia Ministra Infrastruktury, **w budynku** mieszkalnym wielorodzinnym, budynku zamieszkania zbiorowego oraz budynku użyteczności publicznej, **wyposażanym w dźwigi, należy zapewnić dojazd z poziomu terenu i dostęp na wszystkie kondygnacje użytkowe osobom niepełnosprawnym**.

Kabina dźwigu osobowego dostępna dla osób niepełnosprawnych powinna mieć szerokość co najmniej 1,1 m i długość 1,4 m, poręcze na wysokości 0,9 m oraz tablicę przyzywową na wysokości od 0,8 m do 1,2 m w odległości nie mniejszej niż 0,5 m od naroża kabiny z dodatkowym oznakowaniem dla osób niewidomych i informacją głosową (§193, ust. 2a).

Zgodnie z §55, w **budynku mieszkalnym wielorodzinnym niewyposażanym w dźwigi należy**

wykonać pochylnię lub zainstalować odpowiednie urządzenie techniczne, umożliwiające dostęp osobom niepełnosprawnym do mieszkań położonych na pierwszej kondygnacji nadziemnej oraz do kondygnacji podziemnej zawierającej miejsca postojowe dla samochodów osobowych. W niskim budynku zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej, niewymagających wyposażenia w dźwigi, należy zainstalować urządzenia techniczne zapewniające osobom niepełnosprawnym dostęp na kondygnacje z pomieszczeniami użytkowymi, z których mogą korzystać. Nie dotyczy to budynków koszarowych, zakwaterowania w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

Zgodnie z §61 i §62 cytowanego rozporządzenia, położenie **drzwi wejściowych do budynku** oraz kształt i wymiary pomieszczeń wejściowych powinny umożliwiać dogodne warunki ruchu, w tym również osobom niepełnosprawnym. W wejściach do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych mogą być zastosowane drzwi obrotowe lub wahadłowe, pod warunkiem usytuowania przy nich drzwi rozwieranych lub rozsuwanych, przystosowanych do ruchu osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z §70, **maksymalne nachylenie pochylni** związanych z budynkiem, przeznaczonych do ruchu pieszego i dla osób niepełnosprawnych poruszających się przy użyciu wózka inwalidzkiego, nie może przekraczać: przy wysokości do 0,15 m - 15%, przy wysokości do 0,5 m - 8% na zewnątrz i 10% wewnątrz budynku lub pod dachem oraz przy wysokości ponad 0,5 m - 6% na zewnątrz i 8% wewnątrz budynku lub pod dachem. Przy tym pochylnie takie o długości ponad 9 m powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o dł. co najmniej 1,4 m.

Ponadto, zgodnie z § 71, pochylnie przeznaczone dla osób niepełnosprawnych powinny mieć szerokość płaszczyzny ruchu 1,2 m, krawężniki o wysokości co najmniej 0,07 m i obustronne poręcze. Długość poziomej płaszczyzny ruchu na początku i na końcu pochylni powinna wynosić co najmniej 1,5 m. Powierzchnia spocznika przy pochylni powinna mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku.

§71, ust. 4 cytowanego rozporządzenia nakazuje również, **aby krawędzie stopni schodów** w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i użyteczności publicznej **wyróżniały się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki**.

Zgodnie z §86, ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury, w budynku, na kondygnacjach dostępnych dla osób niepełnosprawnych, **co najmniej jedno z ogólnodostępnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych powinno być przystosowane** dla tych osób przez:

- zapewnienie przestrzeni manewrowej o wymiarach co najmniej 1,5 x 1,5 m, - stosowanie w tych pomieszczeniach i na trasie dojazdu do nich drzwi bez progów,
- zainstalowanie odpowiednio przystosowanej, co najmniej jednej miski ustępowej i umywalki, a także jednego natrysku, jeżeli ze względu na przeznaczenie przewiduje się w budynku takie urządzenia,
- zainstalowanie uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych.

W **ustępie publicznym** co najmniej jedna kabina powinna być przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, zgodnie z powyższymi wymogami (§87, ust. 6).

Stanowiska postojowe w garażu, przeznaczone dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne, powinny mieć zapewniony dojazd na wózku inwalidzkim z drogi manewrowej do drzwi samochodu co najmniej z jednej strony, o szerokości nie mniejszej niż 1,2 m. Należy je sytuować na poziomie terenu lub na kondygnacjach dostępnych dla tych osób z odpowiednich pochylni. W garażu wielopoziomowym lub stanowiącym kondygnację w budynku mieszkalnym wielorodzinnym oraz budynku użyteczności publicznej należy zainstalować urządzenia dźwigowe lub inne urządzenia podnośne umożliwiające transport pionowy osobom niepełnosprawnym poruszającym się na wózkach inwalidzkich na inne kondygnacje, które wymagają dostępności dla tych osób. (§104, ust. 4 oraz §105, ust. 4 i 5)

Okna w pomieszczeniach przewidzianych do korzystania przez osoby niepełnosprawne powinny mieć urządzenia przeznaczone do ich otwierania, usytuowane nie wyżej niż 1,2 m nad poziomem podłogi (§299, ust. 5).

Ponadto §66-70 oraz §298 rozporządzenia Ministra Infrastruktury określają w sposób szczegółowy warunki techniczne, jakim muszą odpowiadać schody i balustrady.

W Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa opracowano - na podstawie obowiązujących przepisów, istniejących publikacji odnoszących się do tematyki dostępności, jak również w oparciu o uwagi zgłoszone podczas konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych pierwotnej wersji dokumentu - poradnik „**Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania**”. Tekst poradnika, jak również 3 inne pozycje dotyczące dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, można pobrać [ze strony Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju](#).

Każdy obywatel ma prawo, po stwierdzeniu niedostosowania budynku do w/w przepisów, zawiadomić o tym fakcie (na piśmie) starostę i/lub powiatowego inspektora nadzoru budowlanego.

DROGI PUBLICZNE i ich otoczenie także muszą spełniać warunki techniczne umożliwiające korzystanie z nich przez osoby z niepełnosprawnościami. Dotyczące tego faktu zapisy zawiera [Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej](#), począwszy od ogólnego sformułowania w §1, ust. 3.3.

Zgodnie z §44, **pochylenie podłużne chodnika** lub samodzielnego ciągu pieszego nie powinno przekraczać 6%. **Urządzenia na chodniku**, w szczególności podpory znaków drogowych, słupy oświetleniowe należy tak usytuować, aby nie utrudniały użytkownika chodnika, w tym przez osoby niepełnosprawne. Użytkownika chodników nie może też utrudniać usytuowanie drzew w pasie drogowym (§53, ust.2).

W obrębie miejsc obsługi podróżnych przy drogach publicznych, w każdym zespole stanowisk postojowych dla samochodów osobowych powinny być zapewnione nie mniej niż dwa **stanowiska postojowe dla samochodów osób niepełnosprawnych**, specjalnie oznakowane i usytuowane blisko wejść do budynków użyteczności publicznej (§115, ust.4). **Uskok** o wysokości od 2 cm do 15 cm **między chodnikiem a jezdnią** lub innym urządzeniem użytkowanym przez osoby niepełnosprawne powinien być wyposażony w rampę o szerokości co najmniej 0,90 m i pochyleniu nie większym niż 15%. Przy uskokach większych niż 15 cm powinny być stosowane pochylnie (§115, ust.5). Stanowisko postojowe dla samochodu osoby niepełnosprawnej powinno mieć wymiary nie mniejsze niż 4,50 x 3,60 m (§116, ust.4).

Rampa łącząca peron przystanku tramwajowego z przejściem dla pieszych w poziomie jezdni powinna mieć szerokość równą peronowi i pochylenie nie większe niż 8%, dla umożliwienia korzystania z peronu przez osoby niepełnosprawne (§120, ust.4).

W obrębie **przejścia dla pieszych**, na połączeniu chodnika z jezdnią, należy wykonać rampę o szerokości nie mniejszej niż 0,9 m i pochyleniu nie większym niż 15%. Dojście do bezkolizyjnego przejścia dla pieszych (tunel lub kładka) powinno być wyposażone w pochylnie, jeżeli przejście dostosowane do osób niepełnosprawnych jest w odległości większej niż 200 m (§127, ust.11 i 13).

Ponadto, na mocy [ustawy o drogach publicznych](#), pojazdy zaopatrzone w kartę parkingową są **zwolnione z opłat za przeprawy promowe** na drogach publicznych (art. 13, ust. 4, p. 2).

Zgodnie z tą ustawą, w **strefie płatnego parkowania** muszą być wyznaczone miejsca dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową (art. 13b, ust. 6, p.1), zaś zgodnie z [art. 12a](#), wyznaczając na drogach publicznych, w strefach zamieszkania i w strefach ruchu miejsca przeznaczone na postój pojazdów,

wyznacza się stanowiska postojowe dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową, przy czym ich liczba nie może być mniejsza niż:

1. 1 stanowisko - jeżeli liczba stanowisk wynosi 6-15;
2. 2 stanowiska - jeżeli liczba stanowisk wynosi 16-40;
3. 3 stanowiska - jeżeli liczba stanowisk wynosi 41-100;
4. 4% ogólnej liczby stanowisk jeżeli ogólna liczba stanowisk wynosi więcej niż 100.